

บทที่ 4

ผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าซีละเส็น การมี ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศิลปะการแสดงพื้นบ้าน โดยเฉพาะการเล่นซีละที่มีลักษณะการแสดงศิลปะการต่อสู้ด้วยมือเปล่า โดยมีรากฐานมาจากการต่อสู้ในศึกสงครามและถูกพัฒนาขึ้นใหม่เป็นศิลปะการแสดง ตามปัจจัยทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจ จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ทราบประวัติและองค์ประกอบการแสดง ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

ประวัติความเป็นมาของซีละยังไม่ชัดเจนนักว่าเกิดขึ้นในยุคสมัยใดและใครเป็นผู้ให้กำเนิดหั้งนี้ เพราะ การเล่นซีละมีกำเนิดมาช้านานและเกิดขึ้นมาพร้อมกับการอพยพถิ่นฐานของปวงชน จนเกิดการแย่งคืนแคนกัน เพื่อความอยู่รอดคงจะต้องรู้จักต่อสู้และป้องกันตัวเอง มีการอธิบายถึงที่มาของซีละหลายกระແส ดังนี้

1. ประพนธ์ เรืองธรรม (2527 : 111-112) อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัจจานี เป็นผู้กล่าวถึงตำนานการเล่นซีละ โดยกล่าวอ้างถึงหนังสือ Teman Indera ของ Mubin Shepherd (Kuala Lamper 1970 : p 104.) ได้อธิบายตำนานซีละไว้ว่า

การต่อสู้แบบสีละมีตั้งแต่ 400 ปีมาแล้ว โดยกำเนิดที่เกาะสุมาตรา ต่อมามาผู้สอนได้ดัดแปลงแก้ไขให้เข้ากับบุคคลมัย ตำนานมีว่า สมัยหนึ่ง 3 สายเชื้อสายสุมาตรา ซึ่ง

บุณนุกดิน ชั้นชุดคิน และ สามินนุกดิน เดินทางมาจากมินังกาบัง ผ่านตะวันตกของเกาะสุมาตรา ไปศึกษาวิทยาศาสตร์ ณ เมืองอะแจ ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสุมาตรา สำนักวิทยาศาสตร์นี้อยู่ใกล้สร่าน้ำใหญ่ น้ำในสร้างใหม่จากหน้าผาสูงชัน ริมแม่น้ำบอมอร์ (ต้นอินทนิล) ออกรดออกสีเมืองสุดกลมกลืนกับสีนกินปลา ซึ่งถล่าร่อนเล่นน้ำเนื่องนิจ วันหนึ่งสามินนุกดินไปตักน้ำที่สร้างแห่งนั้น เขาสังเกตเห็นว่าแรงน้ำตกทำให้น้ำในสร้างเป็นรั้งลดลงคลื่นหมุนเวียน และที่น้ำทิ่งคือ คลอกบอมอร์ซ้อนกัน ซึ่งหล่นจากต้น ถูกน้ำพัดตกลงกลางสร้างแล้วถอยย้อนกลับไปไกลถึง สองไปโลยมา เช่นนี้ประหนึ่งว่า มีชีวิตจิตใจ สามินนุกดินเพิ่มความพิศวงถึงกับวางแผนออกไม้ไผ่ซึ่งบรรจุน้ำ แล้วจ้องมองคลอกไม้ในสร้างอยู่เป็นเวลานาน จนกระทั่งกระแสลมและกระแสคลื่นพัดพาคลอกบอมอร์ออกจากกระแสน้ำวน จากนั้นชายหนุ่มรีบคว้าคลอกไม้ช่อหันกลับมา เขายังคงทำการลอยของคลอกบอมอร์มาประยุกต์สอนร่ายรำให้แก่เพื่อนทั้ง 2 และช่วยกันคิดวิธีเคลื่อนไหวโดยอาศัยแขนขาเพื่อป้องกันฝ่ายปรปักษ์ วิชาสีละจึงเกิดขึ้นด้วยประการนั้น

เมื่อห้องสามสหายได้เดินทางกลับถิ่นเดิมแล้ว ต่างตั้งตัวเป็นครูสอนวิทยาศาสตร์และศาสนาอิสลาม ปรากฏว่ามีผู้สนใจสมัครฟังการต่อสู้แบบซีลจะจันพร่ำหลายออกไปตามลำดับ

2. กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 298) ได้สืบคืบการเกิดซีลโดยเรียก ซีลว่า ดีก้า และอธิบายถึงตำนานดีก้าไว้ว่าดังนี้

ดีก้ากำเนิดขึ้นที่เมืองเมกะะ ในอาหรับสมัยก่อน เนื่องจากในสมัยนั้นมีการรับศึกษารามกันมาก และการรับไม่มีการใช้อาวุธ คงใช้กำลังเป็นการประหัตประหารกันทั้งสองฝ่าย จึงเกิดมีคนดีก้าคนหนึ่งชื่อ ไซดินาอุลเล็น เป็นผู้คิดวิชาดีก้านี้ขึ้น ไซดินาอุลเล็นคนนี้ เป็นบุตรของไซดินาอะหลีและเป็นน้องของไซดินาอะลันทั้งสองพี่น้อง ต่างก็เป็นทหารเอกของ นบีโมhammad ซึ่งเป็นเจ้าของศาสนาอิสลาม เมื่อเขาได้คิดขึ้นแล้วก็ได้ปรึกษาและฝึกหัดกันระหว่างสองพี่น้อง ในท่าต่างๆ และเชิงลูกไม้ที่จะเอา

ขณะข้าศึก เมื่อเกิดความช้านาญแล้ว ก็ได้สอนวิชานี้ให้พลทหารอื่น ๆ ต่อไป ครั้นเห็นว่า การใช้มือเป็นสิ่งไม่สะดวกในการสังหารกับทั้งทำลายชีวิตศัตรูได้น้อย ไซดิน อุลีน จึงได้ประคิดสูตรอาวุธชนิดหนึ่ง ให้ชื่อว่า "กริช" แล้วก็ใช้กริชถือรำทำศึกการทำองเดียวกับทำมือเปล่า การใช้กริชตอนนี้เป็นยุคที่สอง จากการใช้มือซึ่งเป็นยุคแรก ครั้นต่อมาก็ใช้ระบบเทนกริช คนเดียวถือ 2 เล่ม โดยถือทั้งขวาและซ้าย รำท่าเช่นเดียวกัน กับการถือกริช

บุคคลที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดของคือ เป็นการฝึกหัดเพื่อสู้ข้าศึกสังหารในสมัยนั้น ครั้นต่อมากล่าวว่า ในการใช้สู้ข้าศึกสังหารที่สำคัญ ๆ มีมากขึ้น เช่นปืนหรืออาวุธอื่นๆ ซึ่งสามารถใช้ได้ดีกว่า สะดวก และทันความประสงค์ จึงเลิกใช้วิชาศึกในการสู้ข้าศึกสังหารและภัยหลังวิชาศึกได้ เพราะหลายมาในชนชั้นสามัญของอาหรับทั่วๆ ไป ต่อมาก็ได้มีผู้นำวิชานี้มายังชาว ซึ่งเป็นที่ชนผู้นับถือศาสนาอิสลามอยู่มาก วิชาศึกมากถูกดัดแปลงเข้ารูปเดิม อย่างสมัยที่เคยเป็นมาก่อนอีก เช่น มีการใช้กริชและมือปืนเป็นคู่กันไป จนเวลาต่อมากลับการใช้กริชหมด คงเหลือแต่การใช้มือเปล่าอย่างเดียว

สำหรับสยาม ปรากฏว่าเข้ามาทางแหลมลพบุรี เกาะเงื่อนไม่ได้ว่าใครเป็นผู้นำมาทราบเพียงว่าเริ่มฝึกหัดเล่นที่นี่ก่อน แล้วขยายเป็นกิพพื้นเมืองอันนิยมเล่นเพื่อความรื่นเริงในงานพิธีของชนชาติไทยอิสลามอย่างหนึ่งจนกระทั่งบัดนี้

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย อุสุман สะต้อมา คณะสิละ คำบลนาโจะ อําเภอยะห้า จังหวัดยะลา (อุสุمان สะต้อมา : สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงตำนานซีลະ ว่า

ซีลະมีต้นกำเนิดมาจากชาวยา ได้แพร่หลายเข้ามาทางภาคใต้ตอนล่างของไทย แพร่หลายครั้งแรกที่อําเภอยะหรี จังหวัดยะลา และมีการแพร่หลายต่อมานในจังหวัดต่าง ๆ ทางชายแดนภาคใต้ โดยมีตำนานเล่าว่า สมัยหนึ่งพระเจ้ารามัญแห่งชาวยา มีรับสั่งให้ทหาร 2 คน ไปอารักขาของมีค่ามาไว้ในพระราชวัง ในระหว่างการเดินทางนั้นมีโจรสลัดยกคน บุกเข้ามาปล้นของมีค่า ทหารของพระเจ้ารามัญเกิดการต่อสู้กับโจรสลัด โดยคิดลีลาท่าทางขึ้นเชิงในการหลอกล่อ โจรสลัด จนสามารถเอาชนะโจรสลัดในขณะนั้น เมื่อกลับ

ปากแพร์ลงกำลังก้มลงจิกปลาในบ่อ กินเป็นอาหาร ปลาต่างว่ายแหวกสายนำ้เพื่อนนีปากของนกพังกะ ฝ่ายกรรยาที่นั่งดูปลาแหวกว่ายในสายนำ้เพื่อหลบหลีกปากนกพังกะ จึงจดจำเอาลิทำท่าทางของปลามาดัดแปลงผสมผสานกับวิชาต่อสู้ที่สามีสอน ครั้นเมื่อสามีตนตอบตือก นางจึงใช้วิธีหลอกล่อ ต่อสู้กับสามีจนได้รับชัยชนะ จึงเป็นที่มาของท่าแม่ไม้ในการต่อสู้ด้วยท่าทางหลักอันเกิดจากสตรีเป็นผู้กำหนด จากนั้นค่ายรบจึงได้ฝึกกระบวนท่าทางการต่อสู้จากแนวคิดของกรรยาตลาดoma

ประวัติความเป็นมาของซีลที่เป็นการละเล่นของชาวไทยมุสลิม ตามที่มีกล่าวมา หลายกระแสนี้สรุปได้ว่า

1. ซีลเกิดที่สุมาตรา โดยเฉพาะเมืองอาเจ๊
2. ซีลเกิดในอาหรับก่อนต่อมา มีผู้นำเข้ามาในชาติ ต่อมาจึงเข้ามาถึงไทย
3. ซีลเกิดจากการปรับปรุงท่าต่อสู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ผสมกับศิลปะต่างๆ อันมีบันดาลใจต่างๆ คือ

ปรับปรุงมาจาก การหมุนโดยของกองบอมอร์ (อินทนิล) ที่ล้อยอยู่ในน้ำ
ปรับปรุงมาจาก การหลบล่อของทหารพระเจ้ารามัญกับ โจรส่า
ปรับปรุงมาจาก การแหวกว่ายของปลาที่หลบปากนกพังกะในบ่อน้ำ
ปรับปรุงมาจาก ท่าต่อสู้กังฟูของมวยจีน

4. ซีลเกิดในอินโดเนเซีย แพร่หลายมาที่มาเลเซียและปัตตานีโดย นักซีลชื่อ โค๊ดอาโยนนำเข้ามาเผยแพร่

จากประวัติความเป็นมาเหล่านี้ ไม่อาจชี้ชัดลงไบได้ว่า ซีลเกิดขึ้นที่ไหน จากการสืบค้นทางประวัติศาสตร์ประกอบด้านนานต่าง ๆ ของซีล พอจะประมวลความได้ว่า ซีลเกิดขึ้นและมีความเกี่ยวข้องกับบริเวณส่วนที่เป็นมาลัยทวีป คือ หมู่เกาะต่างๆที่เรียงรายกันในทะเลจีนใต้ ได้แก่ เกาะสุมาตรา เกาะชวา เกาะบาหลี เกาะบอร์เนียว เกาะสูละเลวีหรือเกาะเตเบส เกาะมะตะกา และเกาะนิวกินี บริเวณนี้ทั้งหมดเดิมเคยได้รับ

อารยธรรมแห่งศาสนาพราหมณ์ และศาสนาพุทธนิกายมหายานจากประเทศอินเดียมาตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 12 (ประยุรศักดิ์ ชลายนเดชะ 2539 : 67)

ต่อมาพุทธศตวรรษที่ 14 มีพ่อค้าชาวอาหรับได้นำเรือสินค้าลำแรกของชนชาติอาหรับ มาติดต่อทำการค้าขาย และเผยแพร่ศาสนาอิสลามเป็นครั้งแรกทางเกาะสุมาตราเหนือ เมื่อ พ.ศ. 1389 โดยเฉพาะจุดเรือขึ้นบกที่เมืองท่า อ่าเจะ (Atje , Atjeh คืออัจฉริยะ , อัจฉริยะ , บันดาอัจฉริยะ) แล้วตั้งเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้าและศูนย์กลางเผยแพร่ศาสนาอิสลาม จากนั้นจึงเผยแพร่ศาสนาอิสลามต่อไป โดยเพ่งหมายเข้ามาสู่มัลดีกามลายู ในตอนกลางพุทธศตวรรษที่ 19 และเข้าสู่ตอนใต้ของสยามประเทศ ดังนั้นอิทธิพลของศาสนาอิสลามจึงแพร่กระจายไปทั่วเอเซียตะวันออกเฉียงใต้พร้อมทั้งขยายอาณาเขตุรกาน ศินแคนต่าง ๆ อย่างไม่สิ้นสุดในปี พ.ศ. 1999 มะละกาอิสลามได้ยกกองทัพเรือมาตีกองทัพเรือของสยามแตกทางนอกฝั่งยะไขร์ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระอินทรราช ทำให้มะละกาเรืองอำนาจขึ้น ซึ่งแต่เดิมเคยส่งเครื่องราชบรรณาการให้แก่กรุงศรีอยุธยา ก็ตกอยู่ในอำนาจของอิสลามในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. 2017 มะละกาอิสลามแผ่อำนาจถึงตรังกานู และเคคาห์ (ไทรบุรี) จนมาถึงปัตตานีและหลาຍจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย จนถึงนครศรีธรรมราช (ประยุรศักดิ์ ชลายนเดชะ 2537 : 612)

จากประวัติศาสตร์ของสุมาตราซึ่งเป็นศูนย์กลางของการค้าเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะเมืองอาเจะ ถือเป็นศูนย์กลางแห่งแรกของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประชากรได้หันมาสนใจศาสนาอิสลาม เมืองอาเจะ เป็นเมืองที่ต้องสั่งซื้อข้าว เครื่องนุ่งห่มจากบริเวณอื่นๆ จึงมีการติดต่อกับอินเดีย จีน อาหรับ ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะสุมาตรา เป็นเมืองที่มีความสำคัญ เชิงพาณิชย์น้ำวิ โดยเฉพาะการค้าทองคำ พริกไทย และผ้า จึงมีการทำศึกษารามกับศูนย์กลางอื่นๆ ที่ต้องการเข้ามารครอบครองควบคุมศูนย์กลาง เมืองอาเจะมีความเจริญรุ่งเรืองมาก ในขณะเดียวกันเมืองอาเจะ หรือ อัจฉริยะ ก็ต้องเป็นเมืองที่มีการทำศึกษารามในฐานะต้องปักป้องศูนย์กลางของอยุ่สมอ ดังนั้นอาเจะ จึงเป็นแหล่งผลิตอาวุธมีคม เช่น ดาบ คริช เป็นต้น (ภูวดล ทรง ประเสริฐ 2539 : 55-57)

ดังนั้น เมืองอาเจ๊ะ จึงเป็นเมืองที่มีสำนักฝึกวิทยาบุทธอยู่มากมา โดยเฉพาะ เมื่อ อาหารเข้ามาที่อาเจ๊ะและได้มารังสรรค์เรือน มีการเผยแพร่ศาสนาอิสลามแล้วยังนำศิลปะ การต่อสู้แบบอาหารมาถ่ายทอดไว้ในเมืองด้วย ดังนั้นศิลปะการต่อสู้ของอาเจ๊ะ ในภาค สุมาตรา จึงเป็นการหลอมรวมระหว่าง ศาสนา กับการทำสมุด และเป็นศิลปะการต่อสู้ที่มีชื่อเสียงทำให้มีผู้เดินทางเข้าไปศึกษากันอยู่เนื่องนิจ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เมื่อนำมาพิจารณา ร่วมกับตำนานซึ่งลงทะเบียนผู้รู้ ต่างๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ภาคสุมาตราทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีเมือง อาเจ๊ะ เป็นเมืองท่าศูนย์ กลางการค้าขาย การศาสนา และการศึกษา รวมมีสำนักฝึกวิทยาบุทธหลายแห่ง ได้รับอิทธิ พลมาจากชาวอาหาร ผสมผสานกับศิลปะของชาวอาเจ๊ะเอง

2. ตามประวัติซึ่งลงทะเบียนของพลศึกษา กล่าวถึง ชาวอาหารที่เป็นผู้คิดวิชาดีก้า คือ นายไซดินาอุเลียน แล้วมาร่วมกันฝึกกับพี่ชายชื่อ นายไซดินอะสัน ทั้งสองช่วย กันสอนวิชาดีการหรือซึ่งลงทะเบียนให้กับพวกราชบัลลังก์ ฯ ไว้ป้องกันตัว ต่อมาวิชานี้จึงแพร่ หลายเข้ามาในชา

3. ตามประวัติของประพันธ์ เรื่องภรรค์ ที่กล่าวถึง อ้างถึง มูบิน เชปาร์ด (Mubin Shepherd) กล่าวถึงเมืองอาเจ๊ะ ซึ่ง บุชันนุดิน ชัมชุดิน และชามินนุดิน เดินทางไป ศึกษาการต่อสู้ในสำนักฝึกวิทยาบุทธ ขณะที่ศึกษาอยู่ ชามินนุดิน เกิดคันพบระบวนทำ ทางในการลบหลิกและต่อสู้กับคู่ต่อสู้ จากคอกอินทนิลที่ร่วงหล่นลงสู่กระแสน้ำที่มี ระลอกคลื่นหมุนเวียน และคอกอินทนิลลอดอยထ้องหลัง จึงคิดถึงทำทางผสานกัน ระหว่างความรู้จากสำนักในเมืองอาเจ๊ะ กับการเคลื่อนไหวของคอกไม้และได้กลับมา สอนเพื่อนและเผยแพร่ความรู้ต่อไป

ดังนั้นหลักฐานดังกล่าวอาจนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงที่มาของซึ่ง ได้ว่า ซึ่งเกิดจากทำทางการต่อสู้ด้วยมือเปล่าของชาวอาหาร สันนิษฐานว่าผู้คิดการ ต่อสู้ด้วยมือเปล่า คือ นายไซดินาอุเลียนและนายไซดินอะสัน ได้รับความนิยมจน

แพร่หลายเข้าสู่ ภาคสุนัขรา เมืองอาเจ๊ะ อันเป็นเมืองที่มีสำนักวิทยาฯทามากมาย เพราะบ้านเมืองมักจะมีการทำศึกสงครามอยู่เนื่องนิจ

ซึ่งได้ถูกพัฒนาขึ้นสันนิษฐานว่า เริ่มที่เมืองอาเจ๊ะ โดยนายสามินนุดคิน ผู้ที่เข้าศึกษาวิทยาฯในสำนักขยะกำลังพักไก่สร่าน้ำที่มีน้ำไหลจากหน้าผาสูงชัน เห็นสายน้ำและดอกอินทนิลในสร่าน้ำจึงนำมาเป็นแนวคิดกระบวนการท่าทางการต่อสู้ด้วยการหลอกล่อ หมุนตัว การก้าวเท้าไปข้างหน้าและถอยหลัง เจอกเข่นเดียวกับ การหมุนวนของสายน้ำและการกระแสน้ำที่พัดพาให้ดอกอินทนิลลอดถอยหลัง จากนั้นสามินนุดคิน จึงสอนลีลาชั้นเชิงให้สหาย 2 คน คือ บุชันนุดคิน กับ ชัมชุดคิน แล้วกลับไปเผยแพร่ทั่วภาคสุนัขราตะวันตก

ด้วยอิทธิพลของสังคมและการเผยแพร่ลักษณะ ทำให้ศิลปะการต่อสู้แบบซีลแฟ่กระจายไปทั่วแหลมมลาย และผ่านเข้ามาถึงตอนล่างของภาคใต้คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล สงขลา และบางส่วนของพัทลุง ได้ยอมรับเอกสารต่อสู้แบบซีลมาใช้ในการต่อสู้และป้องกันศัตรู พยายามปรับปรุงรูปแบบการเล่นซึ่งให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ครั้นเมื่อบ้านเมืองส่งบศึก การฝึกซึ่งกันยังคงดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ และเพื่อพิสูจน์ความสามารถของแต่ละสำนัก จึงมีการพิสูจน์ฟื้มือด้วยการแข่งขันการต่อสู้ซึ่งกัน สำนักแต่ละแห่งจึงต้องคัดค้นเทคนิคลีลาชั้นเชิง จนเกิดเป็นการผสมผสานกับท่ารำ ปรากฏว่าในยะลา มีการตั้งสำนักฝึกวิทยาฯชีวิชในการต่อสู้ จนเป็นเหตุให้สองสามีภรรยาอบครัวหนึ่งมีค่ายฝึกเป็นของตนเอง แต่ค่ายความขึ้นของสามี ทำให้ภรรยาเกิดแรงกดดัน จึงคิดหาวิธีป้องกันตัวเองจากการถูกสามีตบตีอยู่เป็นประจำ แรงบันดาลใจนี้เกิดขึ้นเมื่อนางได้พบเห็นนกพังกะจิกกินปลาในบ่อน้ำ จึงนำท่าทางการไหว้กว่าวันเวียน การกลับตัวของปลา มาปรับประยุกต์ใช้กับการต่อสู้แบบซีล จนปรากฏผลว่า นางสามารถเอาชนะสามีจากการต่อสู้เมื่อสามีตบตีได้สำเร็จ กลายเป็นแนวทางในการฝึกซึ่งกันทางหนึ่ง และเป็นที่มาของท่าแม่ไม้อันเกิดจากสตรีเพศแม่เป็นผู้คิดท่า การประชันฟื้มีระหว่างสำนักกึยมีการแข่งขันกันอยู่เสมอ แต่ละสำนักสร้างลูกศิษย์เพื่อออกไปประชันกับสำนักอื่น ๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการระลึกถึงพระคุณครูนาอาจารย์ การ

มาระราชวงศ์ได้รับการชื่นชมยกย่อง พระเจ้ารามัญจึงโปรดให้ทหารที่ต่อสู้กับโจรป่า ฝึกข้อมการต่อสู้ให้เหล่าทหาร โดยการดัดแปลงท่าทางในการต่อสู้จากลีลาท่าทางการต่อสู้กับโจรป่า และได้รับการสืบทอดการเล่นซีลามajanปัจจุบัน

4. ประพนธ์ เรืองธรรม (2523 : 167) ได้แสดงหัศنةเกี่ยวกับการแสดงซีลามในภาคใต้ว่า สีลามภาคใต้ส่วนใหญ่มุ่งศิลปะการรำมากว่าศิลปะการต่อสู้ และยุทธการพิชิตคู่ต่อสู้นั้นจะมีมวยจินหรือกังฟูเป็นเบื้องต้น บางท่านให้ความเห็นว่า ตนกำเนิดสีลามอาจสืบทอดเนื่องมาจากพ่อค้าจีนนำศิลปะกังฟูมาเผยแพร่แล้วประสบความสำเร็จ กับศิลปะการต่อสู้ของชาวมลายู เหตุผลนี้ก็ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดย หั้นญี่ สุก โภ มะยะเรรีม นักชีลามผู้เชี่ยวชาญในสีลาม จังหวัดสงขลา ด้วยวัย 75 ปี ใช้วิถีการเป็นนักชีลามมาร่วม 50 ปี ได้อธิบายถึง ศีลามในจังหวัดสงขลาว่า

ศีลามเกิดขึ้นที่อินโด네เซียนานานับพันปี สมัยหนึ่งมีชาย 3 คน พื้นเมืองเดินทางอพยพ ออกจากประเทศอินโดเนเซียมาลงมาเลเซียและภาคใต้ของไทย คือ

โค๊ดบิโล เข้ามาสอนศีลามอยู่ที่รัฐกลันตันและเสียชีวิตที่นั่น
โค๊ดรอชอน เข้ามาสอนศีลามอยู่ที่รัฐเกคาห์และเสียชีวิตที่นั่น
โค๊ดอาโย เข้ามาในปัตตานีและเดินทางมาสอนศีลาม ที่อำเภอเทпа จังหวัดสงขลา เสียชีวิตที่อำเภอเทпаและมีหลุมฝังศพอยู่ที่อำเภอเทpa (สุก โภ มะยะเรรีม : สัมภาษณ์)

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดย เส็น เหลาหมาน (เส็น เหลาหมาน: สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงตำนานศีลามว่า

ครั้งหนึ่งมีสามี ภรรยา คู่หนึ่ง มีค่ายต่อสู้เป็นของตนเอง โดยสามีเป็นอาจารย์สอนการต่อสู้และเป็นคนเข้มแข็งมาก ฝ่ายภรรยามักจะถูกสามีตอบโต้เสมอเมื่อออกจากบ้าน ด้วยไม่เชื่อใจคิดว่าภรรยาต้องไปมีชู้ วันหนึ่งภรรยาหิวจังไปตักน้ำในบ่อ พบนกพังกะ

ประชันซึ่งจึงต้องมีการรำไห้วัครุก่อนทุกครั้ง ทั้งยังใช้เป็นกติกาในการแข่งขันด้วย หากมีศึกสงครามก็ร่วมมือกันต่อต้านข้าศึกของประเทศ ในที่สุดการศึกสงครามยุติลง แต่การประลองวิทยาบุทธิยังคงได้รับความนิยมอยู่อย่างต่อเนื่อง ในระยะแรก ๆ ก็แข่งขันอยู่ในท้องถิ่น ต่อมาจึงมีการเดินทางไปแข่งขันกันในต่างถิ่น จนซึ่งกล่าวมาเป็นกีฬาพื้นเมือง ที่มีการตั้งกฎกติกา มีการแพ้-ชนะในการแข่งขันจนเป็นที่ยอมรับไปทั่วโลก แม้แต่ในประเทศไทยก็เคยเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันชีลระดับโลก ในปี พ.ศ. 2539 ที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีประเทศไทยค้าง ๆ เข้าร่วมแข่งขัน 22 ประเทศ เช่น ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บูร์กินา อังกฤษ อเมริกา ฝรั่งเศส เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยนั้นได้ส่ง เส็น เหลาหมาน เป็นตัวแทนในการแข่งขันสามารถแข่งขันรอบชิงชนะเลิศ ก่อนแข่งในรอบสุดท้ายได้มีการตรวจสอบอายุผู้เข้าแข่ง เมื่อจากไม่มีการตรวจสอบแต่แรก ปรากฏว่า เส็น เหลาหมาน อายุ 47 ปี จึงหมดสิทธิ์แข่งขันต่อ เพราะอายุเกินไป 2 ปี เนื่องจากกติกากำหนดให้ผู้แข่งมีอายุไม่เกิน 45 ปี ทำให้ประเทศไทยซึ่งอาจจะได้รับเหรียญทองเป็นต้องหมดสิทธิ์ไปในช่วง พ.ศ. 2512-2531 เส็น เหลาหมานเข้าแข่งขันมาตลอด เขาเป็นนักชีลที่มีพละกำลังมาก มีเทคนิค ชั้นเชิงสูง เกยกับขันทั่วภาคใต้ตอนล่างและในมาเลเซียมาราธอน ครั้ง สามารถอาชันะคู่ต่อสู้ได้ตลอดจนมีชื่อเสียงไปทั่ว

องค์ประกอบของการลงชีล

การลงชีลทั้งในบทบาทของกีฬาพื้นเมืองและการแสดงพื้นเมือง ต้องมีองค์ประกอบของการลงชีลเหมือนกัน คือ ประกอบด้วย ผู้เล่น เครื่องแต่งกาย เครื่องดนตรี สถานที่ โอกาสที่ใช้ในการแสดง หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่งการลงชีลก็จะไม่สมประกอบและไม่สามารถเล่นได้อย่างต่อต้านค้าง ๆ เหล่านี้มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้เล่น

การเล่นซีลัตนิยมกันในหมู่ชาวไทยมุสลิม เพราะเป็นการเล่นที่ต้องใช้พลังกำลัง และมีท่าทางโถดโคน แบ่งการแสดงตามจำนวนผู้เล่นได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. 1 การรำซีลัตเดี่ยว คือการ ใช้วัสดุลายท่าทางของซีลัตเพียงคนเดียว นิยมรำท่าไหว้ครู ซีลัต สามารถนำมาแบ่งขั้นเพื่อใช้ว่าท่าสวยงามได้ ซีลัตชนิดนี้ไม่มีท่าทางการต่อสู้ ท่าทางจึงมุ่งไปในการแสดงถึงลีลาการก้าวเท้า ตอนเท้า หมุนลำตัว การตื้งลำแขน และพลังของกล้ามเนื้อ

1.2 การรำซีลัตคู่ คือการต่อสู้กันของคนเพียง 2 คน ลักษณะการรำซีลัตคู่นี้ 2 ลักษณะ คือ

1) ซีลัตคู่เพื่อการแข่งขัน จัดเป็นกีฬาพื้นบ้าน ผู้เล่นมี 2 คน เป็นฝ่ายรุกกับฝ่ายรับ มีการตัดสิน แพ้-ชนะ และมีกติกาการแข่งขันโดยคู่ท่าทางจากการถูกคู่ต่อสู้ทำให้ล้มลงและหาวีธีกันแก้อบย่างมีชั้นเริ่ง ผู้เล่นซีลัตคู่เป็นผู้ชายต้องเป็นผู้มีร่างกายแข็งแรงมีการฝึกซ้อมมาอย่างดี มีจะน้ำใจจะได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขันได้

2) ซีลัตคู่เพื่อใช้วัดความสวยงามของท่าทางการต่อสู้ ดังนี้ท่าต่อสู้จะไม่เป็นอันตราย เพราะเป็นการแสดงเล่นไม่อาจริง ซีลัตชนิดนี้จะใช้ผู้ชายหรือผู้หญิงเล่นก็ได้ เพราะทำการต่อสู้เป็นเพียงการสาธิตท่าเท่านั้น ในปัจจุบันสถานศึกษาหรือปอเนาะหลายแห่งมีการส่งเสริมการเล่นซีลัตมากขึ้น จึงมีการฝึกหัดให้เด็กนักเรียนร่วมรำซีลัตและต่อสู้แบบซีลัตเพื่อแสดงความสวยงามและเป็นการอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม

1.3 การรำซีลัตหมู่ คือการรำซีลัตที่ละหลายคน ตั้งแต่ 4 คนขึ้นไปเพื่อใช้วัดความสวยงามและความพร้อมเพรียง ในลักษณะการแสดงพื้นเมือง แสดงกระบวนการท่าต่อสู้ต่างๆ ไม่เน้นการแข่งขันแพ้ชนะ คล้ายการ ใช้แม่ไม้มวยไทย ผู้แสดงมีทั้งผู้ชายและผู้หญิงปะปนกันอาจแสดงได้ตั้งแต่ 4 คนถึง 100 คนขึ้นไป

2. เครื่องแต่งกาย

ลักษณะการแต่งกายซีลະมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ตามแบบไทยมุสลิมในภาคใต้ของไทย ซีลະประเภทการแสดงพื้นเมืองกับประเภทกีฬาพื้นเมืองมีการแต่งกายคล้ายคลึงกัน ในสมัยก่อนชาวมุสลิมนิยมฝึกซีลະเพื่อใช้ในการป้องกันตัว บางคนฝึกเพื่อต้องการเป็นนักซีลະแท้ๆ แต่บางคนฝึกซีลະมาแกบูโละ คือ เล่นซีลະ โชว์เพื่อแลกกับข้าวเหนียวมารับประทาน ดังนั้นจึงรับจ้างแสดงซีลະในงานเทศกาลต่างๆ งานที่มีผู้ว่าจ้าง จะมีการตอบแทนด้วยข้าวเหนียว จึงนิยมเรียกซีลະมาแกบูโละ การแต่งกายซีลະจะมี 2 ชนิด คือ การแต่งกายแบบซีลະนักสู้ กับ ซีลະมาแกบูโละ

การแต่งกายแบบซีลະนักสู้ คือ นักซีลະที่มีการแข่งขันการต่อสู้ มีกติกาและมีแพ้-ชนะ การแต่งกายชนิดนี้จึงเป็นการแต่งกายที่รัดกุม เรียบง่าย

การแต่งกายแบบซีลະมาแกบูโละ คือ นักซีลະที่ใช้ศิลปะการต่อสู้ มีการแสดงท่าหลอกล่อ ท่าทุ่ม ท่าแพ้-ชนะ และมีคนตีบรรลุงประกอบจังหวะอย่างคึกคักสนุกสนาน การแต่งกายชนิดนี้จึงเป็นการแต่งกายสวยงามกว่าซีลະนักสู้

เครื่องแต่งกายประกอบด้วย

2.1 เสื้อ แต่เดิมนิยมสวมเสื้อ ตื๊อโลบลางอ (Telok Balanga เป็นชื่อเมืองทางภาคเหนือของชา) ลักษณะเป็นเสื้อ廓กลม อาจมีคอตั้งแบบคอสันหรือไม่มีกีดี ผ่าหน้าครึ่งหนึ่ง ติดกระดุม 3 เม็ด แขนเสื้อกรอบอกยาวจระดับข้อมือ ต่อมาก็จะเป็นกีฬาพื้นเมืองมีการแข่งขันจึงนิยมสวมเสื้อยืด廓กลมหรือปักกีดี แขนสั้น หรือมีเสื้อประจำตัวประจำสำนักของตนเอง เพื่อบอกชื่อ สำนักของนักซีลະ เป็นผ้าดิบ ปักลายหรือซื้ออบหัวไว้อก แขนสั้น 廓กลม

การเล่นซีลະจะเป็นกีฬาพื้นเมืองที่ได้รับความนิยมอยู่เป็นเวลานานในภาคใต้ของไทย จึงเริ่มมีการใช้ท่าทางซีลະแทนการต่อสู้ ซีลະจะมีบทบาทเป็นพื้นกีฬาพื้นเมืองและการแสดงพื้นเมืองประเภทการต่อสู้ ปัจจุบันซีลະได้เสื่อมความนิยมลง สำนักซีลະเกือบจะสูญสิ้นไปจากเมืองไทย ทั้งนี้เพราะอิทธิพลของมวยไทยเข้ามาแทนที่ เพราะมวยไทยมี

การต่อสู้ที่ว่องไว รวดเร็ว และน่ากลัวกว่าซีลีด ประกอบกับวัฒนธรรมสังคมเมืองและวัฒนธรรมตะวันตกแพร่หลายไปทั่วท้องถิ่น ทำให้ประชาชนหันไปสนใจวัฒนธรรมใหม่ และทดสอบทิ้งวัฒนธรรมพื้นบ้าน จนทำให้ซีลีดเสื่อมความนิยมไปในที่สุด จึงควรมีการอนุรักษ์ส่งเสริมเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ไทยมุสลิม

2.2 กางเกง นุ่งกางเกงขายาวปลายขานานเล็กน้อยแบบกางเกงจีน ปัจจุบันการนุ่งกางเกงไม่มีกฎหมายที่เฉพาะ อาจนุ่งกางเกงทรงริวาย หรือยีนส์ หรือกางเกงวอร์มก็ได้ ผ้าพันเอว นิยมนุ่งผ้าลิ กัต ซึ่งเป็นผ้าจากอินเดียลักษณะผ้าเป็นผ้าถุงลายขาวหรือตาหมากรุก ใช้วิธีพันรอบเอวทบท้อนกันด้านหน้าท้องขวาทบท้าย หรือซ้ายทบทขวา ก็ได้ แล้วจึงม้วนขึ้นมาคาดไว้ที่เอว แต่เดิมมีการใช้ผ้าอาเจํะ ซึ่งเป็นชื่อผ้าที่ได้ชื่อมาจากเมืองอาเจํะ ซึ่งเป็นเมืองที่ได้รับศิลปะการต่อสู้แบบซีลีดมาจากการหั่น และการตัด นิ่งผ้ามาขายในเมืองอาเจํะ และมีการส่งผ้ามาจากเมืองอาเจํะไปขายทั่วจังหวัด ปลายแหลมมลาย ลายของผ้าอาเจํะ เป็นลายคดแบบลายคริษยาตามแนวอนหรืออาจเป็นลายมัดหมี่ ปัจจุบันนิยมใช้ผ้าซอแกะ คือผ้าหอยกด้วยดินเนินดินทอง หรือผ้าปาเต๊ะ

2.4 ผ้าคาดเอว คือ ผ้าลือปัก ใช้ผูกคาดทับผ้าปาลิกก์อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งบางคนไม่ใช้ก็มี แต่เพื่อป้องกันไม่ให้ผ้าหลุด เนื่องจากการเล่นซีลีดมีท่าโผล่โผล่มาก อาจทำให้ผ้าปาลิกก์หลุดได้ ซึ่งบางคนไม่ใช้ผ้าลือปักแต่ใช้เข็มขัดคาดทับผ้าปาลิกก์ แล้วขึ้นวดผ้าทับเข็มขัดอีกทีหนึ่ง หากเป็นซีลีดที่ใช้กริจะนำกริหนึ่งไว้กับผ้าลือปัก

2.5 ผ้าโพกศีรษะ คือ ผ้าสถาแห้งพับเป็นรูปสามเหลี่ยมใช้โพกศีรษะหรือใช้พันรอบศีรษะ แทนหมวกสำหรับซีลีดนักสู้ ส่วนซีลีดมาแกะโล่จำเป็นต้องเล่นซีลีดในงานต่าง ๆ บางครั้งเล่นให้ราชอาคันดุกดามแลเหยีย หรือเล่นในงานโต๊ะอิหม่าม จึงนิยมใส่หมวกซอแกะ แทนการโพกศีรษะผ้าสถาแห้ง

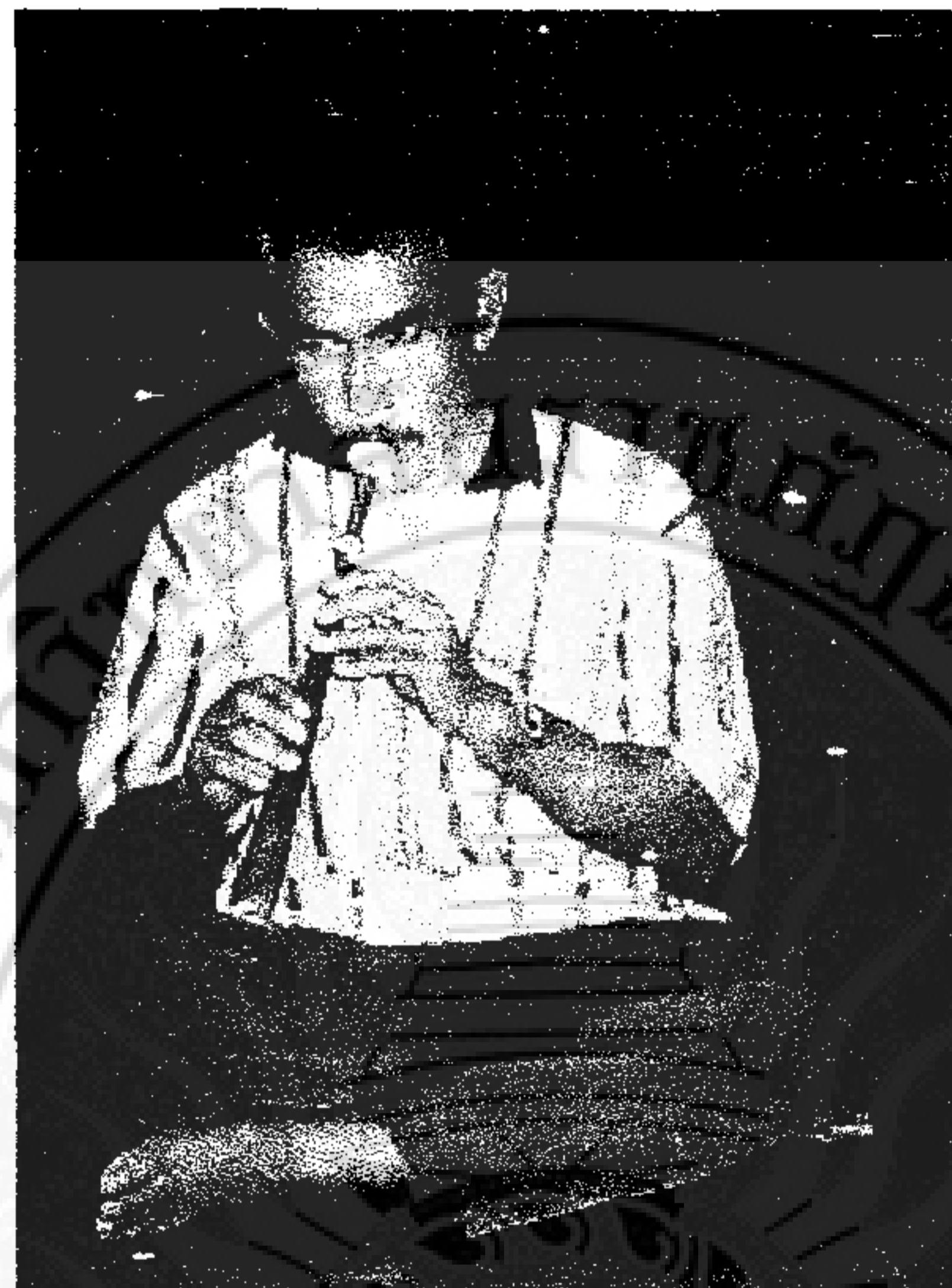
3. เพลงและเครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีประกอบการเล่นซีลังทุกประเภท ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 4 อายุang
คือ ปี่ชวา กลองหนัตวัตสุ กลองหนัตวามีบ และม่อง ใช้ประกอบการเล่นซีลัง ดังนี้

3.1 ลักษณะของเครื่องดนตรี

1) ปี่ชวา ลักษณะของปี่ช瓦กับปี่ช้อมีลักษณะเหมือนกับปี่ทางภาคกลาง
ได้แก่ ปี่ขนาดเล็กมีเสียงแหลมสูงเรียกว่าปี่นอก หรือ ปี่ยอด ปี่ขนาดกลางเรียกว่า ปี่กลาง
ปี่ขนาดใหญ่มีเสียงทุ่มเรียกว่าปี่ใน หรือปี่ตัน ดังนั้นปี่คงจะเปรียบเป็นปี่ยอด ส่วนปี่ช้อ
คงจะเปรียบเป็นปี่ตัน แต่ปี่ทุกชนิดรวมเรียกว่าปี่ชวา ลักษณะของทำด้วยไม้เนื้อแข็ง
ปากบานกว้างเรียกว่าลำโพงหรือปากซอชูนา ส่วนลำปี่ทรงยาวเรียวเล็ก ปลายเรียกว่า
เลาปี่ หรือ นาเตซอชูนา มี 6 รู ส่วนปลายปี่เสียงกำพร้าดเรียกว่า ยะนารี และส่วนกำ
พร้าดเสียงลิ้นปี่เรียกว่าปี่เปี๊ะ ทำด้วยใบโคนด (ใบatal) หรือโลหะก็ได้ ปี่ชูนามีขนาด
เล็กกว่าปี่ช้อ (ลำไย ไชยสาลี 2542 : 96) เพราะได้รับอิทธิพลมาจากชาวยะน้ำ ลักษณะปี่ยาว
หรือปี่ช้อ มี 2 ท่อนตอนได้ ช่วงล่างปากปี่มีลักษณะบานใหญ่เป็นลำโพงเรียกว่า ห้อปี่
นิยมผูกผ้าดินรอบปากปี่ เรียกว่า ด้ายราด ตอนบนทำด้วยไม้เนื้อแข็ง ลำปี่มี 7 รู เรียกว่า
เลาปี่หรือคันปี่ ถัดลงมานีกระบังลมทำด้วยไม้หรือเปลือกหอยเป็นแผ่นกลมเล็ก มีรู
กลางแผ่นไว้สอดคำพร้าดซึ่งทำด้วยไม้หรือแผ่นทองเหลือง ด้านปลายทำพร้าดเสียงลิ้น
ปี่ทำด้วยใบatal

ปี่ชวา คณะเส็น การิม (เส็น เหลาหมาน : สัมภាយณ) เรียกว่า สุนวาหรือปี่ชวา
ลักษณะของปี่ช瓦กับปี่ช้อมีลักษณะเหมือนกับปี่ทางภาคกลาง ได้แก่ ปี่ขนาดเล็กมีเสียง
แหลมสูงเรียกว่าปี่นอก หรือ ปี่ยอด ปี่ขนาดกลางเรียกว่า ปี่กลาง ปี่ขนาดใหญ่มีเสียงทุ่มเรียกว่า
ปี่ใน หรือปี่ตัน ดังนั้นปี่สุนวา คงจะเปรียบเป็นปี่ยอด ส่วนปี่ช้อคงจะเปรียบเป็นปี่ตัน แต่ปี่
ทุกชนิดรวมเรียกว่าปี่ชวา

ภาพที่ 2 ปีชูนวา

โดย นายดอเตะ สมาน

2) ห้อง เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบการเล่นซีลະ เป็นห้องเดี่ยว ในใหญ่ ในภายนอกห้องเรียกว่า ฆง หรือบางครั้งเรียก ห้องว่า ตะเวลา หรือ โใหม่ มีขนาดใหญ่มากทำจากทองเหลืองหล่อ ตรงกลางปูมุนเป็นรูปวงกลม ขอบของห้องอาจจะราบคลุมถ้วยต่างๆ ส่วนไม้ติห้องใช้ไม้เนื้อแข็งเหลาให้มีคามถือทรงกลมย瓦 ส่วนด้านตีเหลาไม้ให้ปูนกลมหนาแล้วใช้ขี้ยางพาราพันให้เป็นลักษณะกลมมนขนาดเท่ากำมือ บางครั้งใช้ผ้าดิบพันรอบๆ อีกชั้นหนึ่งก็ได้

ในการพิทีบังคณะ ไม่มีห้องขนาดใหญ่ อาจจะใช้มีห้องขนาดเด็กแทนก็ได้ แต่ไม่จำเป็นต้องแขนในร้า ให้มีผู้ตีหัวแล้วตีได้เลย

ภาพที่ 3 ม้อง¹
ม้องคนะเส็น การิน

3) กล่องทอน มี 2 ขนาด กึ่ง ลูกใหญ่และลูกเล็ก มีลักษณะดังนี้
ทอนลูกเล็ก เรียกว่า ทอนลูก หรือทอนตัวผู้ ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางค้านหน้ากลอง
ประมาณ 9-12 นิ้วทางหน้าใหญ่ ส่วนทางหน้าเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 8-11 นิ้ว
ความยาวประมาณ 23-27 นิ้ว มีเสียงเล็ก ติด้วยมือหั้ง 2 หน้า

ทอนลูกใหญ่ เรียกว่า ทอนแม่ หรือ ทอนตัวเมีย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง
ค้านใหญ่ 10-13 นิ้ว หน้ากลองค้านเล็กขนาด 9-11 นิ้ว ความยาว 23-2 นิ้ว ค้านใหญ่ติด
ด้วยไม้ ค้านเล็กติด้วยมือ มีเสียงทุบ

กล่องทึ้งสองชนิดทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้ขันนุน เลือกต้นที่มีลำต้นขนาดใหญ่แก่จัดไม่มีรู ไม่มีตา เเลือยกิ่วความยาวมีขนาดตามต้องการ ใช้ขวนจากผิวภายนอกให้มีรูป่างตามต้องการ ด้านในขุดให้กลวง แต่งผิวนอกด้วยกระดาษทรายให้เรียบ หนังหน้าทันใช้หนังวัว หนังควาย หนังแพะ ขึ้นหนังหน้าทันด้วยน้ำตกรีดแล้วใช้เส้น hairy ร้อยโดยหนังหน้าทัน 2 ด้านแบบพันปลา ดึงให้หน้าทันตึงจึงใช้ hairy หรือเชือกไนлонพันรอบคอหัน แล้วเอา hairy พันทับซ้ำ

ไม้ติดทำจากไม้เนื้อแข็งใช้ขวนจากแผ่นให้เป็นรูปกลมยาว ตรงกลางโคงงอเข้าด้านใน ขนาดกลมเท่านี้หัวแม่มือ ขนาดยาว 10-12 นิ้ว ใช้ตีหน้าทันด้านใหญ่

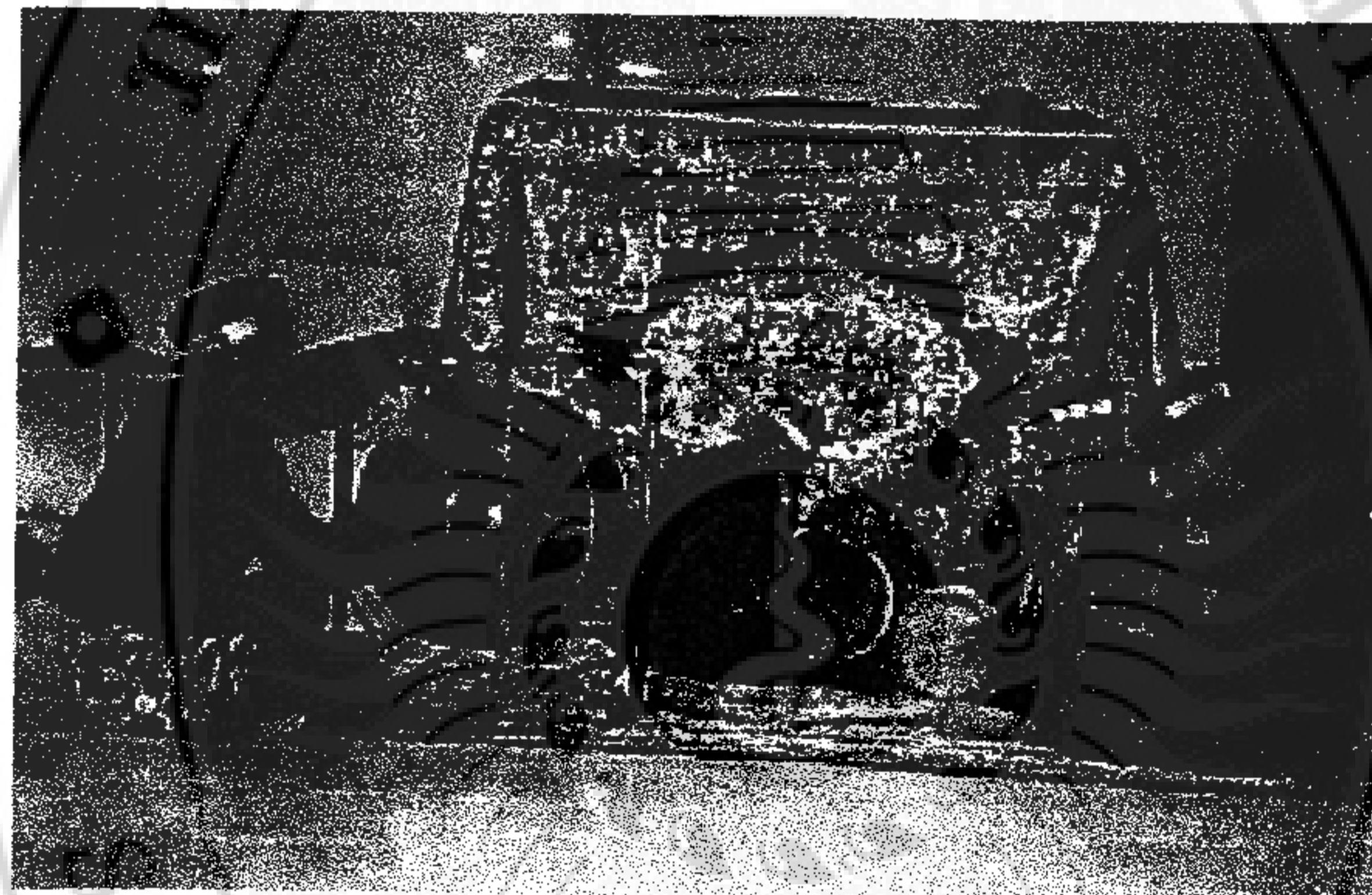

ภาพที่ 4 กล่องทันตัวผู้ ตัวเมีย

กล่องคณะเส็น กำริม

3.2 ลักษณะการตั้งวงดนตรี

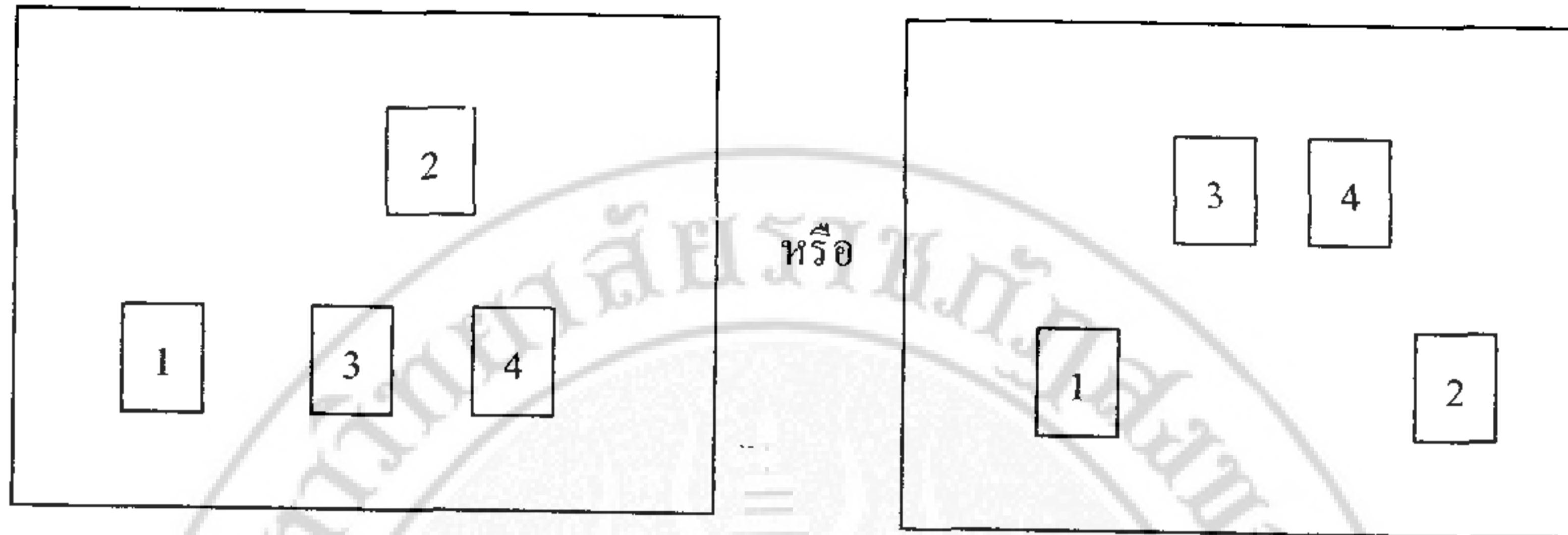
เครื่องดนตรีมีความสำคัญต่อการเล่นซีลามาก เพราะมีจังหวะเร่งเร้าให้ท่าต่อสู้คึกคักมากขึ้น วงดนตรีนิยมตั้งหลังผู้เล่น หรือ ด้านข้างซ้ายหรือขวาของสถานที่เล่นซีลาม ถ้าซีลามเล่นในสังเวียนวงดนตรีจะตั้งข้างล่างนอกสังเวียน สำหรับการแต่งกายของนักดนตรีไม่เน้นความสำคัญ เป็นการแต่งกายแบบปกติในชีวิตประจำวัน ถ้านำไหนที่ไปเล่นเป็นงานสำคัญ นักดนตรีก็จะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่สวยงามกว่าปกติ

ภาพที่ 5 ลักษณะการตั้งวงดนตรี

คณะเสื้ิน การมี

การจัดตั้งเครื่องดนตรี ไม่ควรให้ป่าและม้องนั่งใกล้กัน เพราะเป็นเครื่องดนตรีมีเสียงแหลมทั้งสองชนิด ควรให้กล่องหน 2 ลูกคั่นกลาง เพื่อทำให้เสียงดังอย่างกลมกลืนกัน มีแผนผังการนั่งดังนี้

1. ม่อง

2. ปี่

3. กลองหนตัวเมีย

4. กลองหนตัวผู้

การตั้งม้องควรให้หันด้านปุ่มม้องออกนอกเวที่ผู้ตีจะนั่งด้วยทำอะไรก็ได้ไม่จำกัด การจัดตำแหน่งของปี่ควรให้อยู่ห่างจากม้อง ผู้เป้าปี่นั่งทำได้ก็ได้

การจัดตำแหน่งกลองหน 2 ลูก จะนั่งใกล้กันเสมอและสามารถนั่งสลับตำแหน่งช้าย ขวากันได้

ผู้ตีกลองหนตัวผู้นิยมนั่งพับเพียบให้เข้าข้างหนึ่งพาดบนกลอง และกลองวางบนหน้าตักขาอีกข้างหนึ่ง

สำหรับกลองตัวเมียจะนั่งอยู่ทางซ้ายหรือขวาของกลองตัวผู้ก็ได้ แต่ต้องนั่งใกล้ๆ กัน ลักษณะการนั่งคล้ายนั่งขัดสมาธิแต่ให้เท้าข้างหนึ่งวางข้างหน้า ชันเข่าขึ้นและวางบนหน้าเท้า ให้กลองด้านกว้างอยู่บนเท้า ตีด้วยไม้ตีกัน

ผู้ตีกลองตัวเมียอาจนั่งทำเดียวกับการตีกลองตัวผู้ก็ได้ คือนั่งพับเพียบ วางเข้าอยู่บนกลอง หรือ เอาขาเข้าข้างหนึ่งวางพาดบนกลองทั้งนี้เพื่อไม่ให้กลองเลื่อนไป จึงต้องใช้ขาช่วยในการกดทับไว้

คนตีรีของคณะเสื้น ภาริน มีผู้เล่น คนตี ดังนี้

ผู้	นายเจี๊ยบ	มะเร็ง
กลองตัวผู้	นายมะแฉ	สะมะแท
กลองตัวเมีย	นายนรอน	หัวงหลี
ปี่สุนวา	นายเจ๊หะ	สะหมาน และ นายคอกาละ สมาน

4. สถานที่

สถานที่สำหรับการเล่นซีลະมี 3 ลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการเล่นซีลະ ได้แก่

1. ลานกว้าง นิยมเล่นในที่โล่งกว้าง เช่น ลานสนามหญ้า พื้นดิน แห้งๆ กับซีลະ มาเกปุโโละ กือซีลະที่เล่นในงานต่างๆ เพื่อจะได้รับข้าวเหนียวเหลืองเป็นสิ่งตอบแทน นิยมเล่นในงานต่างๆ เช่นงานเทศบาลต่างๆ งานทำบุญ เป็นต้น

ลานกว้างนิยมใช้ลานพื้นดิน เพราะ เมื่อซีลະต่อสู้แล้วล้มลงจะไม่เจ็บตัว และไม่มี การจัดอาณานิคมของพื้นที่เล่น นักซีลະจึงอาจฟ้าดพินໄได้ทั่วโลก

2. สังเวียน หรือ เกอสังกง ใช้สำหรับการแข่งขันการต่อสู้ซีลະ ปัจจุบันไม่ค่อย นิยมการแข่งขันชนิดนี้เนื่องจากประชาชนนิยมดูมวยไทยมากกว่า สังเวียนที่ใช้แข่งขัน เหมือนสังเวียนมวยไทย ลักษณะสังเวียนคือ ยกพื้นสูงจากเวทีประมาณ 3 ฟุตหรือเพียง 10 ช.ม. หรือใช้พื้นดินเป็นเวที พื้นที่ยกปูด้วยเสื่อ หรือ ฟาง แกลบ จี๊เลือย อัดให้ แน่นแล้วปูด้วยผ้าใบทับข้างบนอีกชั้นหนึ่งคงให้ตึง ขนาดพื้นที่เวทีกว้าง 9 เมตร (30 ฟุต) ยาว 12 เมตร (40 ฟุต) ปีกเส้า 4 เสา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4-5 นิ้ว สูง 1-1.50 เมตร (3-5 ฟุต) ซึ่งเชือกกับเสา 4 เสา 3 เส้น เชือกขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.90 ช.ม. เชือกและเสาต้องพันด้วยผ้าให้แน่น 2 ชั้น เพื่อให้อ่อนนุ่มนวลแห่งจะมุ่งหลัง คาดด้วยฟางหรือหญ้านิปะ (หญ้าคา)

บางครั้งซีลະประเภทต่อสู้จะมีการแข่งขันกับนกมวยไทยซึ่งมีการใช้เวทีมวยแทน ขนาดพื้นที่ 4.90 X 7.30 เมตร ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าเวทีซีลະ ปัจจุบันหาดูกการแข่งขันซีลະยากมากในประเทศไทย

3. โรงพิช ใช้สำหรับการทำพิชเชิญครุฑายมารักษาใจ แก่บุน หรือการถ่ายทอดความเป็นชีลันกสูท์มีสิทธิเป็นผู้ทำพิชเชิญครุฑายม เรียกว่า ป้อมอ หรือ ครุฑอมอสักยณะของโรงพิช กันสังเวียนโดยใช้ไม้ไฝ่ เรียกว่า ยูโซะ มาทำร้าว ขนาดพื้นที่เท่ากับสังเวียนต่อสี่คือ 9X12 เมตร ไม่ต้องยกพื้น แต่พื้นปูสากคล้า(เสื่อ) เป็นพื้นโรงให้ คนทรง พี้เลี้ยง และนักดนตรีนั่ง หลังคามุงหล้านิปะหรือฟางภายในโรงประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้

- 3.1 สาวคล้าปูพื้นห้องโรงพิช
- 3.2 พื้นโรงหน้าครุฑอม มีหมอน 1 ใน วางบนผ้าขาวเพื่อให้เป็นที่ครุ
- 3.3 ขันขาวตอกใส่ขันเงินสำหรับครุฑอม ใช้ประโยชน์เพื่อความสุขสวัสดิมงคลแก่ผู้ร่วมพิช
- 3.4 ใบมะพร้าวผูกเป็นรูปปันกเรียกว่า ปลาบี๊ ไว้แก่น โดยครุฑอมผูกใบมะพร้าวหรือใบคาลแล้วว่าคานาตามไปด้วย ผูกเสร็จนำมาวางไว้บนajanอาเย่ปั่งห้อมโดยบนมะพร้าวสารแล้วหยดด้วยน้ำอบหรือน้ำหอมสำหรับครุฑอมใช้เมื่อแก่น
- 3.5 เนียง¹ หรือ ปานเย ถ้าไม่มีใช้ขันเงินใบใหญ่ ไว้ใส่น้ำต้องใส่แหวนเงิน แหวนทองที่เป็นของญาติคนทรง และประมูลงาน วางอยู่ทางซ้ายมือด้านหลังครุฑอม
- 3.6 ไม้ครุ ใช้ช่อดอกมาก ต้องเป็นต้นมากอ่อนผูกกับกิ่งไม้หรือไม้ไฝ่ด้วยค้ายดินปักพื้นคินสูง 2 เมตร ไว้ข้างครุฑอมด้านขวา มีอ่อนและมีชงสีขาวผูกอยู่ยอดปลายไม้
- 3.7 คาดเครื่องเข่น สำหรับเข่นไว้พิทักษย์ พิครุฑอม ภัยในคาดใส่ขัวเหนียวไก่ย่างหั้งตัวผ่า 2 ซีก แล้วใช้ไม้เตียงผ่านกลางลำตัวไก่ ขนมโโค ขัวเจ้าขัวตอก ขัวพอก
- 3.8 เครื่องราด หรือขันมาก เป็นเครื่องบูชาครุฑอมประกอบด้วยมาก พลุด้วยสีขาว เทียน 1 เล่ม เมิน 12,50 บาท

¹ ชื่อภาษาชนะทางภาคใต้สักษณะแม้มีนอง แต่ในเล็กเนื่องในปากกว้าง

3.9 สูเปะ หรือ งาน หรือ ขัน สำหรับให้ญาติพี่น้องที่มาร่วมงานทุกคน เอาเงินใส่ในสูเปะคนละ 25 บาท เพื่อบุชาพี่เลี้ยงเมื่อเสร็จพิธีจะต้องมอบเงินในสูเปะให้ พี่เลี้ยงของร่างทรง ซึ่งไม่เกี่ยวกับเงินค่าตอบแทนที่تكلงกันตั้งแต่ก่อนประกอบพิธี ซึ่งแล้ว ว่าจะتكلงกันตั้งแต่ 1,000 – 5,000 บาท แล้วแต่ผู้ว่าจ้าง

3.10 หากเป็นชีลักษณ์ ชีลักษณะ ต้องนำกริหหรือดานวางบนพาน เครื่ยมไว้ให้ครุฑอมเห็นบอเอว

4. เวทีแสดงชีลักษณ์ ปัจจุบันการแสดงชีลักษณะแบบต่อสู่ลิดน้อยลง การเด่นชีลักษณะเพื่อ การอนุรักษ์จึงเป็นการเด่นชีลักษณะเพื่อความสวยงาม นิยมแสดงบนเวทีที่มีผู้ว่าจ้างต่างๆ ให้ ไปแสดงจึงมีการแสดงชีลักษณะบนเวที

5. วิธีการแสดง

การประดิษฐ์ท่าต่อสู้ของชีลักษณะเป็นการจัดระเบียบการเคลื่อนไหวร่างกายให้มี จังหวะท่วงทีในเชิงรุกและเชิงรับอย่างว่องไว คุณน้อย่างมีพลังแต่แฝงไว้ด้วยความงามสง่า เป็น การร้อยเรียงท่าทางอันเกิดจากกระบวนการคิดฉบับพลันในการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้า โดยใช้พลังปัญญาที่สูงขึ้นเยื่อกัน ซึ่งมีผลพวงมาจากจิตสามารถอันแน่วแน่ ในการกำหนดบท บทของท่าทาง จะนับการต่อสู้ด้วยชีลักษณะจึงเกิดจากการรวมพลัง 3 ฐานเข้าด้วยกันคือ พลัง กาย พลังจิต พลังปัญญาทำให้การต่อสู้ชีลักษณะเป็นการต่อสู้ที่มีรากฐานอันเป็นองค์ประกอบของ ตัวบุคคลเป็นสำคัญ

ลักษณะท่าทางของชีลักษณะ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ชีลักษณ์ไหว้ครู ประกอบด้วย ท่าไหว้ครูเดียว ท่าไหว้ครูคู่ หรือทำรำสีทิศ การละเล่นชีลักษณะก่อนที่ทั้ง 2 ฝ่ายจะเข้าทำหน้าที่นั้น ต้องมีการทำรำไหว้ครูก่อนลำดับ การรำไหว้ครู จะเริ่มจาก

- นักชีลักษณะทั้งสองฝ่าย ออกมารำนับผู้ชม
- นักชีลักษณะทั้งสองฝ่ายค้างฟ้ายค้างจับมือسلامต่อกัน

- เริ่มโดยนักชีลักษณะทั้งสองฝ่ายผลัดกันออกแบบการแสดงท่าสร้างพลังจิตระลึกถึงพระคุณครูนาอาจารย์ แล้วรำให้ครูเดียว

- ชีลักษณะทั้งสองรำชีลักษณะให้ครูรำ 4 ทิศ เมื่อจบแล้วทั้งสองจึงต่อสู้กัน

2. ชีลักษณะต่อสู้ ประกอบด้วย ท่าสัญญาณของชีลักษณะ แม่ท่าที่ใช้ในการต่อสู้เป็นกระบวนการ การเคลื่อนไหวเข้ารุกคู่ต่อสู้ โดยไม่ให้คู่ต่อสู้ทันตั้งตัวระมัดระวัง พยายามเข้าประชิดถึงตัวคู่ต่อสู้อย่างรวดเร็ว ชีลักษณะเป็นการต่อสู้อย่างลูกผู้ชายซึ่งต้องมีการให้สัญญาณให้คู่ต่อสู้ทราบว่า กำลังจะบุก จะนั่นกระบวนการท่าต่อสู้จะประกอบด้วย

เส้น เหลาะหมาน นักชีลักษณะซึ่งดังแห่งภาคใต้ของไทยอธิบายว่า ท่าสัญญาณ หมายถึง ท่าอันเป็นสัญญาณให้คู่ต่อสู้ได้ทราบถึงการเข้ารุกคู่ต่อสู้อยู่ในลำดับที่เท่าไร เนื่องจากการต่อสู้ของชีลักษณะมีกติกาการแข่งใช้เวลา 3 ยก ยกละ 3 นาที ในการแข่งขันแต่ละยกจะมี 2 ฝ่าย คือ

ฝ่ายรุก เรียกว่า มาชู

ฝ่ายรับ เรียกว่า ชาบู

ท่าตีแกมาแน

ท่าซิมบง

ภาพที่ 6 แม่ท่าชีลักษณะ

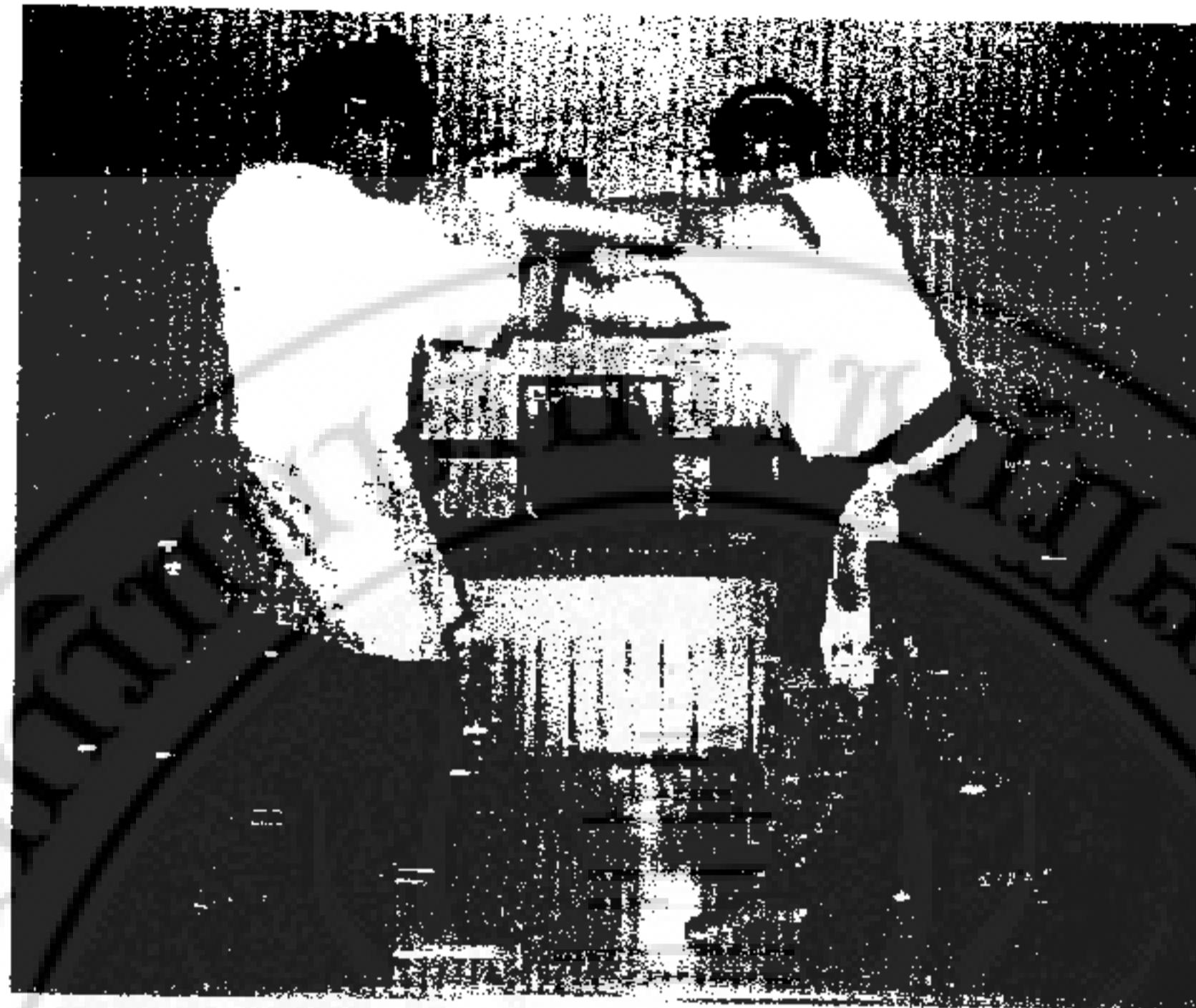
แม่ท่า คือ ลักษณะการใช้ท่าทางในการต่อสู้ มีกระบวนการท่ามากมายนักซึ่งจะทั้งสองฝ่ายต้องใช้ปฏิภาณให้พร้อมในการคิดท่าทางแก้ไขท่าต่างๆ ได้ เช่น จะมีที่ฝ่ายรุกใช้กระบวนการท่ากาเปรากิ คือ ท่าหนีบขาคู่ต่อสู้เพื่อคันตัวให้คู่ต่อสู้ล้มลง แต่ถ้าคู่ต่อสู้มีสมานิ สถิติมั่นคงปัญญาจับไว สามารถพลิกตัวเองขึ้นมาจับมือฝ่ายรุก ทำท่า บู๊ล๊ห์ต้าเงาน คือ จับมือฝ่ายรุกขึ้นบิดข้อมือ พร้อมกับการรัง Jin o คือ สอดมือเข้าไปในช่องคู่ต่อสู้ อีกมือหนึ่งจับข้อมือข้างที่สอดแขนไว้ขึ้นแนบดันศอกขึ้น แต่ทั้งนี้ผู้ต่อสู้ต้องมีความว่องไวเป็นพิเศษ

ดังนั้นการต่อสู้ของซีลจะจึงต้องมีความว่องไว ปฏิญาณดี และต้องรู้จักกระบวนการท่าของซีลเพื่อจะได้แก้ไขความเสียเบรียบนั้นหรือเป็นฝ่ายรุกที่ทำให้คู่ต่อสู้มีโอกาสแก้ท่าได้ยาก กระบวนการท่าของซีลอยู่ที่การใช้สตีระ ในร่างกาย 2 ส่วนเป็นสำคัญในการทำให้คู่ต่อสู้ล้มได้ คือ การใช้มือและการใช้เท้า ซึ่งมีท่าซีลที่ใช้มือและเท้าดังนี้

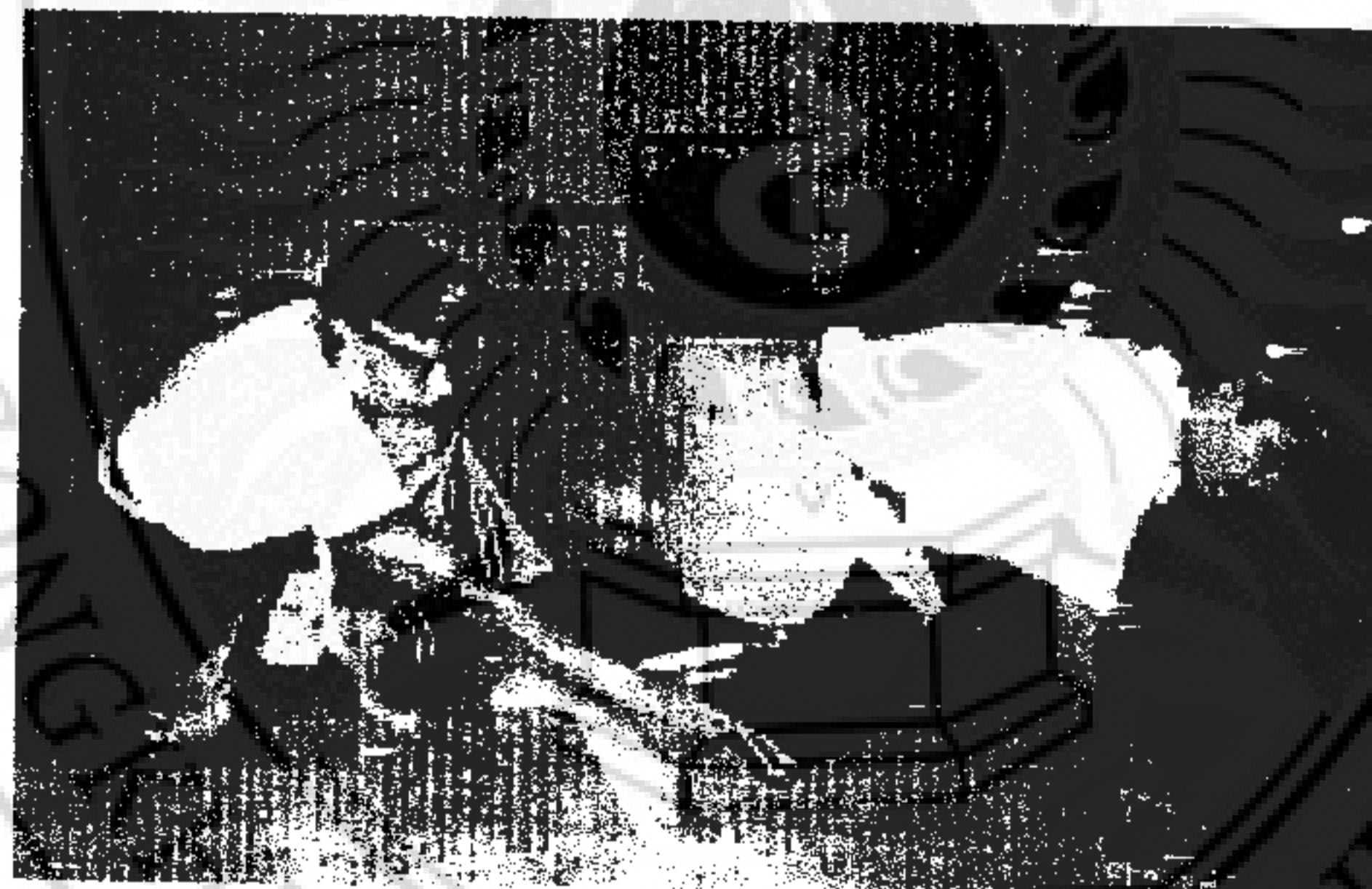
ภาพที่ 7 แม่ท่าใช้มือ

ท่า กานารังจินอ

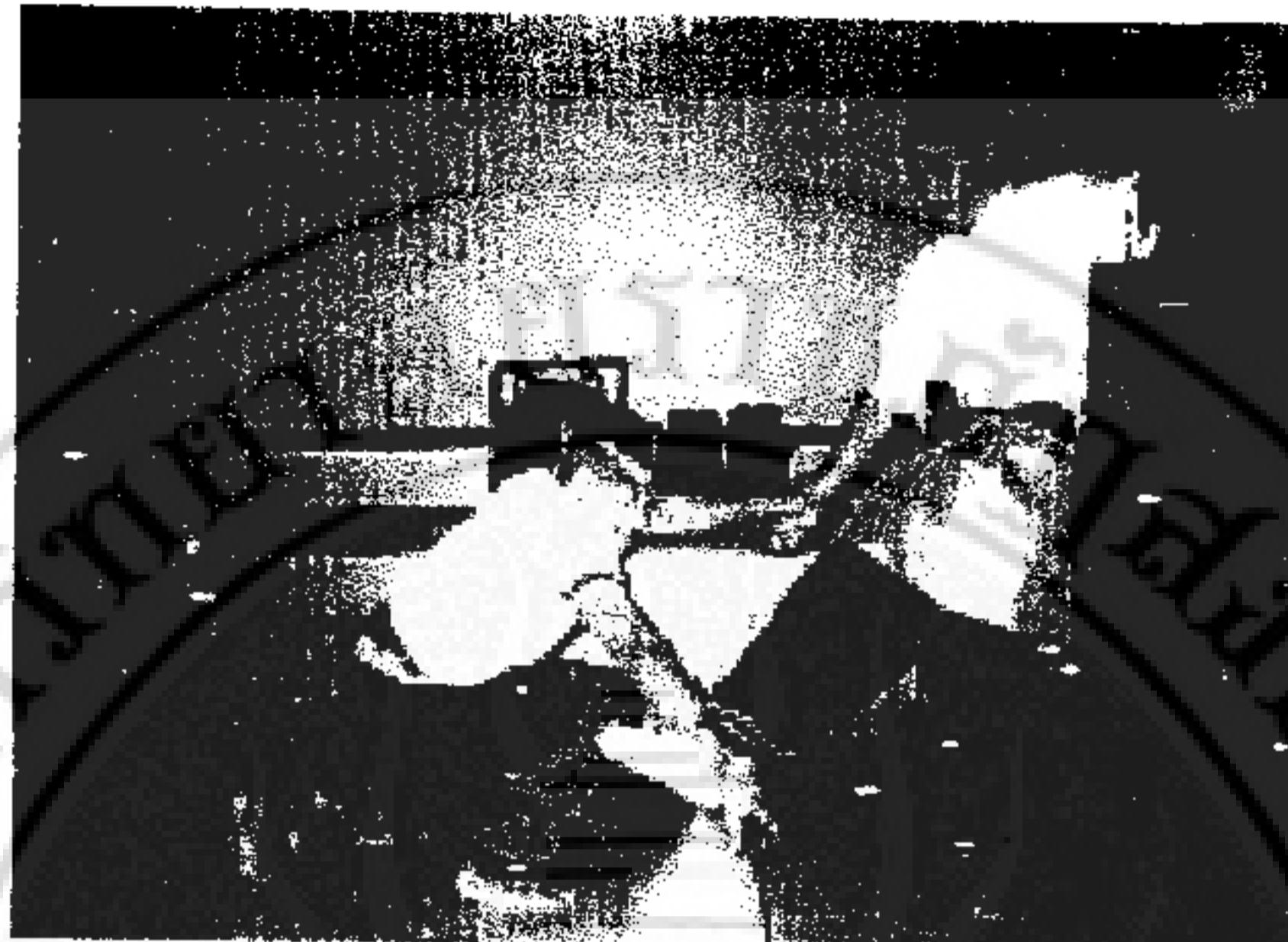
ภาพที่ 8 การใช้มือ

ท่าต้าระกา กี

ภาพที่ 9 การใช้เท้า

ท่าแสสเก้าะกา กี

ภาพที่ 10 การใช้เท้า ท่าปูลະห์ค้าง

6. โอกาสที่ใช้ในการแสดง

ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่มีกำเนิดมาช้านาน จากซีลະที่เป็นการต่อสู้ข้าศึก ทรงคราม พัฒนามาเป็นซีลະเพื่อการแข่งขัน และกลยุทธ์เป็นซีลະ โ兆ความสวยงาม ทั้งนี้ โอกาสที่ใช้ในการแสดงจึงขึ้นอยู่กับประเภทของซีลະ ดังนี้

1. การละเล่นซีลະแบบต่อสู้ เป็นการเล่นซีลະเพื่อการแข่งมีโอกาสที่ใช้ดังนี้

1.1 การแข่งขัน เป็นการแข่งขันระหว่างสำนักฝึกต่าง ๆ ทั้งในจังหวัด ต่างจังหวัด และต่างประเทศ มักจะได้รางวัลเป็นเหรียญทอง การแข่งขันเพื่อรับเงิน รางวัล ชาวไทยมุสลิมไม่นิยมรับเนื่องจากถือว่าเงินที่ได้เป็นเงินลภาระ ไม่ได้นำไป จึงเป็น การต่อสู้เพื่อเอาแพ้-ชนะเท่านั้น เจ้าภาพจัดงานจึงต้องจัดเงินเป็นค่าเดินทางให้แก่คณาจี ละต่าง ๆ แทนเงินรางวัล (เส้น เหลาะหมาน : สัมภาษณ์)

1.2 การสืบทดสอบทายาทนักชีลักษ์ จึงมีการตั้งโรงพิธีเชิญครุตายมาประทับร่าง โดยเชื่อว่า ครุหมอหรือครุชีลักษ์ใหญ่จะหยุดชีลักษ์จึงต้องหาผู้รับสืบทดสอบต่อจึงเชิญครุตายมาเลือกที่นั่งเข้าทรง ผู้ประทับร่างสามารถเป็นครุหมอชีลักษ์ได้ต่อไป

1.3 การแก้บน มีการติดต่อให้คณะชีลักษ์ไปเล่นแก้บนในงานต่าง ๆ เช่น แก้บนเมื่อหายจากโรคภัยไข้เจ็บ แก้บนของ hairy แก้บนสอนเข้าเรียนได้ ฯลฯ จะมีการจัดชีลักษ์ไปเล่นที่บ้านเจ้าภาพ โดยไม่ต้องประกอบพิธีใหญ่

การแก้บนบางครั้งหากจะแก้ให้ขาดจริง (คือแก้บนให้ได้ผล) ต้องมีการตั้งโรงพิธีเชิญครุตายมาประทับร่างทรงเพื่อมาช่วยปัดเป่าโรคภัยไข้เจ็บให้หายขาดจริง ๆ ซึ่งประเภทนี้เป็นการเล่นชีลักษ์แบบต่อสู้กันจริงแต่ไม่มีผลการตัดสินแพ้ – ชนะ และไม่มีกฎเกณฑ์ตัดขาดต่อสู้กัน

ชีลักษ์นักต่อสู้ไม่นิยมเล่นชีลักษ์ในงานรื่นเริงต่าง ๆ เนื่องจากแต่เดิมมา การรับเล่นในงานต่างๆมักจะได้ข้าวเหนียวเหลืองมาตอบแทน จึงมักเรียกกันเล่น ๆ ว่า ชีลักษ์มาแก่นูโถะ ชีลักษ์ชนิดนี้ไม่จำเป็นต้องใช้พละกำลังมาก การเล่นไม่ต้องใช้สติปัญญาในการตอบโต้ท่าของคู่ต่อสู้ ดังนั้น ชีลักษ์สู้จึงเป็นการเล่นที่ยาก ผู้เล่นต้องแข็งแรงปฎิภาณไหวพริบดีจึงเอาชนะได้

2. การละเล่นชีลักษ์แบบสวยงาม เป็นการเล่นชีลักษ์ที่มีการต่อสู้เน้นความสวยงามของท่าต่อสู้ หรือโชว์ชั้นเชิงศิลปะในการต่อสู้ มากกว่าเป็นการแบ่งขันกันด้วยกฎกติกานิยมแสดงในงานเทศกาลรื่นเริงต่างๆ งานสุนัขต งานแต่งงาน เป็นต้น

3. การเล่นชีลักษ์เพื่อพิธีกรรม เป็นการเล่นชีลักษ์ตามแต่จะมีผู้ว่าจ้าง เพื่อใช้แก้บนเพื่อเป็นเครื่องปัดเป่าทุกข์อันได้แก่ความเชื่อ ว่าบรรพบุรุษผู้ล่วงลับมาสิงสถิตย์ในร่างลูกหลานเจ็บอาจทำให้เกิดเจ็บป่วย จึงต้องทำพิธีกรรมให้ชีลักษ์ครุหมอแก้ให้